

A-KASSE- LOVGIV- NINGEN

Loven om statsanerkendte a-kasser, et klassekompromis med arbejderbevægelsen som dynamo

Af Søren Kolstrup

Forfatteren drøfter hvilke drivkræfter der lå til grund for loven om statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser i 1907. I denne forbindelse tages der stilling til forskellige teser om velfærdsstatens oprindelse. Artiklen pointerer, at Socialdemokratiet formulerede kravet, men først da Højre og arbejdsgiverne efter Septemberforligets vedtagelse i 1899 så en strategisk interesse i kravets gennemførelse, tonede et klassekompromis frem.

Konservative og liberale kræfter tog initiativ til velfærdsstatens første spirer. Dette gælder såvel den første sociallovgivning i begyndelsen af 1890'erne som loven om statsanerkendte a-kasser fra 1907, alt medens arbejderbevægelsen stod på historiens sidelinje.

Dette synspunkt kan findes i en del litteratur, der beskæftiger sig med velfærdsstatens oprindelse i Skandinavien. Regionens civiliserede kapitalisme har haft en række angelsaksiske forfatters bevågenhed. Englænderen Christopher Pierson gør således opmærksom på, at velfærdsstatens fundament i Skandinavien blev skabt af borgerlige kræfter. *"En proces som er særlig klar i den danske velfærdsstats første periode"*, skriver Pierson.¹ Amerikaneren Daniel Levine ser velfærdsstatens oprindelse som et produkt af 1800-tallets institutioner, en fælles arv fra det gamle samfund.² Dansk-amerikaneren Peter Baldwin har på stringent vis argumenteret for, at velfærdsstatens pensionssystem var et produkt af en politisk handlende middelklasse såvel i 1890'erne som 1950'erne.³

Politologen Tim Knudsen peger ligeledes i et oversigtsværk om den danske statskultur på liberale og konservative kræfters afgørende betydning for støbning af velfærdsstatens fundament.⁴

Med udgangspunkt i loven om statsanerkendte a-kasser af 1907 skal dette mere generelle synspunkt drøftes nærmere. Umiddelbart synes synspunktet at være selvindlysende. I 1907 havde de borgerlige kræfter flertal i Folketing og Landsting, medens Socialdemokratiet og det nyfødte Radikale Venstre var i mindretal.

Det var således venstrehøvdingen I.C. Christensen, der i trontalen til rigsdagssamlingen for 1906-07 annoncerede loven om statsanerkendte a-kasser. Forslaget fik herefter opløsning fra alle partier spændende fra Højre over de forskellige Venstregrupperinger til Socialdemokratiet. En enig Rigsdag stod bag 1907-loven! Med Daniel Levines ord fra 1978: der herskede i den danske samfundsudvikling en høj grad af fælles nationale værdier og enig-

hed om fra alle sider at minimere åbenlys klassekamp.

Loven af 1907 fik vidtgående betydning. Den blev en af de bærende piller i det danske arbejdsmarkedssystem og medvirkede til yderligere at styrke den faglige organisationsprocent. A-kassernes og fagforeningernes økonomi blev adskilt, men reelt etableredes en tæt funktionel sammenhæng mellem de to enheder. Socialdemokratiet tog med kyshånd imod loven. Den blev anset for en spore til forstærket organisering især blandt de mindst bemidlede i arbejderbevægelsen. Den 21. marts 1907 efter lovens færdigbehandling udtrykte Social-Demokraten en umiskendelig optimisme. Herfra lød det: arbejdsmænd og landarbejdere, organiser jer i a-kasser, få andel i statens og kommunens penge!⁵

Også i en række andre vesteuropæiske lande var det borgerlige kræfter, der formede den første velfærdslovgivning. Bismarcks sociale forsikringssystem er velkendt. Statstøtte til arbejdsløshedskasser var dog et langt mere sjældent fænomen. Frankrig fik en sådan lov i 1905, Norge i 1906.⁶

For at kaste lys over tesen om de borgerlige kræfters afgørende betydning skal der her foretages en afdækning af de eksisterende - yderst begrænsede - undersøgelser af 1907-lovens oprindelse og opstilles en alternativ forklaringsramme med udgangspunkt i forestillingen om de akkumulerede klassekompromissers betydning.

De eksisterende forklaringer

Hos 1970'ernes og 1980'ernes marxistiske strukturalister, der hentede inspiration hos Althusser og Poulantzas, bliver det danske arbejdsmarkedssystem analyseret med udgangspunkt i kapitalismens forskellige stadier.

I sociologerne Jesper Due og Jørgen Steen Madsens arbejde fra 1977 tages der udgangspunkt i den antagelse, at monopolkapitalen har behov for en stabil og velkvalificeret arbejdskraft. Kapitalens behov pointeres. Forfatterne kender imidlertid deres empiri så godt,

at de i næste snuptag vedgår, at den danske samfundsstruktur må analyseres langt mere differentieret. I den nære beskrivelse af de enkelte lovgivningskomplekser peger man på den særlige danske klassestruktur (afstanden mellem klasserne var hverken geografisk eller socialt så afgørende som f.eks. i England m.v.) med dertil hørende klasseagenter. Deres samspil og modspil gøres dog ikke til genstand for en nærmere undersøgelse.⁷ At Højre og Venstre just i 1907 ønskede at fremme loven om statsanerkendte a-kasser fremstår som en gåde.

I sociologen Hornemann Møllers tidlige arbejder hentes der ligeledes inspiration hos de franske strukturalister. Her fremtræder en statsmagt, der varetager de herskende klassers strategiske interesser - i sidste instans! Statsliggørelsen af arbejdsløshedskasserne vurderes i et langsigtet perspektiv som et tilbageskridt for arbejderklassen. Gennem denne lovgivning skabte borgerskabet grundlag for en stadig mere omfattende statskontrol med de oprindeligt selvstyrende a-kasser. Hornemann Møller er ikke blind for, at 1907-loven åbnede mulighed for, at arbejdsmændene nu formåede at organisere sig i a-kasser og klare sig bedre gennem arbejdsløshedperioder, men denne konstatering får ikke lov til at anfægte forfatterens konklusion: statsapparatet bidrog til at trække tænderne ud på arbejderklassens kampkraft.⁸ Forfaldstesen fastholdes.

Strukturalisterne benægter ikke den skabende arbejderklasse, der tager initiativer, men klassens energi transformeres via statsapparatet ind under systemets tvang.⁹ Synsvinklen rummer en kerne, som kan dokumenteres ved henvisning til de mange kontrolforanstaltninger over for de arbejdsløse siden 1907. Disse initiativer kan dog ligeså vel belyses gennem en analyse af det aktuelle styrkeforhold mellem klasserne som gennem analyse af en på forhånd fastlagt statsrolle. De afgørende stramninger i 1921 var jo således resultat af radikalt ændrede styrkeforhold i fredskrisens kølvand, hvor arbejderklassen var på retræte.

Et står fast: de konservative og liberale kræfter spillede en rolle ved udformingen af

loven om de statsanerkendte a-kasser. Derimod er det et åbent spørgsmål, om loven skal ses som en funktionel nødvendighed til oprettholdelse af arbejderklassens reproduktionsomkostninger og som en reform til varetagelse af borgerskabets fundamentale interesser. Ligesom kapitalismen kan fungere med eller uden en politisk demokratisk overbygning, kan det kapitalistiske system prægtigt akkumulere kapital såvel med som uden statsstøtte til a-kasser.

I den stik modsatte ende af tolkninger har vi Socialdemokratiets selvforståelse, som den træder frem i partiets presse og senere historiske fremstillinger. Her er arbejderbevægelsens indsats naturligt nok fremstillet som dynamoen bag de socialpolitiske sejre. 1907-loven bliver uden diskussion betragtet som en gevinst. De historisk orienterede artikler i den socialdemokratiske presse understreger arbejderbevægelsens indsats ved at pege på tre forhold:

For det første: Det var Socialdemokratiet, der tog initiativ til kravet om statsstøtte til arbejdsløsheds-kasserne og stillede lovforslag herom i Folketinget. For det andet peger man på bevægelsens vedholdende fodarbejde for sagens fremme ved møder, generalforsamlinger og festligheder. Ikke mindst i 1902 blev der holdt møder rundt om i landet. For det tredje fremstilles Venstre som partiet, der vedholdende trak sagen i langdrag, men endelig overgav sig til arbejderbevægelsens humane og saglige krav. 10

Ved helt at undlade en omtale af Højre eller kun flygtigt berøre dette partis rolle, som i perioden 1902 til 1907 vitterlig spillede en aktiv rolle for sagens fremme, kommer Socialdemokratiets indsats til at fremtræde stærkt overeksponeret. Over for Socialdemokratiets seje og vedholdende indsats stod det træge Venstre, som til sidst krøb til korset. Højres rolle fortøner sig derimod i mørket.

Det står ikke til diskussion, at arbejderbevægelsen rejste kravet og fastholdt det. Men den socialdemokratiske version af optakten til 1907 efterlader et stort hul. Hvorfor talte Socialdemokratiet for døde ører i 1890'erne, me-

dens kravet efterhånden fandt sangbund efter 1902? Hvorfor blev dette krav pludselig et anliggende først for nogle Højrefolk, siden for det ganske Højre og de regerende Venstrefolk?

Det nærmeste, den socialdemokratiske presse kommer en forklaring på dette forhold, er en henvisning til partiets mandatmæssige fremgang, ikke mindst ved 1906 valget. Jo større vi bliver, jo mere respekt får de for vore saglige krav, lød Social-Demokratens analyse.

Også socialøkonomen Keld Philip har anslået dette tema. I Philips fremstilling af staten og fattigdommen påpeges, at magtbalancen skulle glide noget længere over til venstre før borgerskabet lukkede op for statsmidler til a-kasserne."

Over for den socialdemokratiske fremhævelse af Venstres træge rolle har Niels Thomsen påpeget, at den liberalisme, der udfoldede sig under Venstres dominans, indskærpede samfundets pligt over for borgerne og opstillede et begrænset værn mod den værste nød.¹² Denne vurdering kan anvendes til at minde om, at Venstre ikke var principiel modstander af offentlige midler til a-kasser, men dog heller ikke ivrede for sagens fremme.

Trods alle de enkeltstående forklaringer står tilbage: hvorfor havde liberale og konservative kræfter i Danmark en interesse i at medvirke aktivt til oprettelse af statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser? For at bidrage til at skabe en af verdens højeste faglige organisationsprocenter? Næppe!

Tre perioder, tre magtkonstellationer

Det er denne artikels påstand, at loven må ses som et udtryk for en række ændrede styrkeforhold mellem kapitalejer, arbejder og bonde, hvor Septemberforliget af 1899 udgjorde et afgørende vendepunkt. Intet var som før. Højres folk søgte bevidst og aktivt at tilpasse sig kompromisset af 1899. Den etablerede balance mellem de forskellige politiske partier og deres sociale rodnet tippede herefter en smule til gunst for arbejderbevægelsen og den del af

Arbejdsanvisningskontor ca. 1904. Der er formentlig tale om Københavns kommunes arbejdsanvisning i Guldbergsgade. På væggen kan man læse, at "Uindskrevne Arbejdsløgere bedes forsyne sig med 1 Nummer", men også at "Enhver maa kun tage 1 Nummer" (ABA).

borgerskabet, der tænkte fremadrettet - på den institutionaliserede klassekamps præmisser.

A-kasserne kunne medvirke til stabilisering af arbejdsmarked og produktionsliv, tænkte det fremadrettede Højre. En handel blev indgået: arbejderne fik penge fra stat og kommune, de besiddende mulighed for at øve kontrol med de såkaldte selvstyrende a-kasser.

I tiden frem til år 1900 stod Socialdemokratiets krav om statspenge til fag- og arbejderforeninger i stampe. Partiet kunne agitere ved 1. maj møder, grundlovsmøder, sommerstævner og agitere i Rigsdagen, men lige meget hjalp det. Ingen diskuterede spørgsmålet uden for arbejderbevægelsens kreds. Der var andre langt vigtigere spørgsmål på den politiske dagsorden. Øverst stod kravet om politisk vagskifte: hvornår skulle de fremadstræbende

bønder helt og fuldt indtage den politiske scene. I byerne førtes en uafgjort kamp mellem arbejdere og borgerskab, som i princippet havde flere udgange: arbejdsmarkedets "anarki" kunne tænkes at fortsætte, fagbevægelsen kunne tilføres et afgørende nederlag eller helt nye ukendte spilleregler opstå. Slaget var uafklaret. Borgerskabet havde endnu ikke formuleret nogen samlet strategi og så absolut ingen interesse i at hjælpe de arbejdsløse. Man brugte energien på at finde fælles fodslag i én organisation, der kunne rumme såvel jernets Niels Andersen som håndværkets Kaspar Rostrop.¹³

Arbejderbevægelsen havde under disse omstændigheder ingen allierede i arbejdsløshedssagen og langt fra politisk styrke til at vinde forbundsfæller. Over for Socialdemokratiets

krav om ½ million kr. i statsmidler til arbejdsløshedskasserne fremkom indenrigsminister Hørring i 1897 med en principiel afvisning:

"..jeg Tror, at man ved at gå denne vej at give understøttelse i stor målestok til arbejdsløse i virkeligheden vil svække den enkeltes ansvar over for forpligtelsen til at søge arbejde og søge arbejdet i den form, hvori han kan få det".

Venstres Hage kunne ikke gå ind på en nærmere drøftelse af det socialdemokratiske forslag - alene af den grund, at arbejderpartiet ønskede statspenge til fagforeninger¹⁴ - til renlivede klassekampsorganisationer. Ingen ville et kompromis på dette tidspunkt. Socialdemokratiet stod isoleret.

Et ganske andet billede tegnede sig i perioden efter 1902.

Arbejderbevægelsen intensiverede kravet om statsstøtte til de arbejdsløse og erfarede, at fordringen vistest imødekommenhed uden for egne rækker. Især Højrekredse tilkendegav interesse for sagen, alt medens Venstre tøvede.

I samlingen 1902-03 kom gennembruddet. Højremanden Poul Rasmussen fremsatte forslag om statsstøtte på 120.000. Det årlige støttebeløb var altså langt mere beskedent end Socialdemokratiets andragende på ½ million og

"a-kassens indtægt og formue skal holdes strengt ude fra andre foreningers kasser og må hverken som lån eller gave tilflyde andre foreninger eller anvendes i andre øjemed end det i § 1 (hjælp ved uforskyldt arbejdsløshed) nævnte".

Et kompromis var under optakt. I den følgende samling fremsattes forslaget med opbakning fra yderligere to højremænd, og Højrebladet tilsluttede sig tanken. Også arbejdsgivernes formand, etatsråd N. Andersen, gik i brechen for sagens fremme.¹⁵

Venstre var derimod mere henholdende. Sagen er endnu for lidt belyst, den er ikke

moden til at komme på lovformel, fremførte Venstres indenrigsminister Enevold Sørensen. Skulle man endelig gribe til lovgivning på området, måtte hele sagen ifølge Venstre vokse ud fra kommunerne. Det var dem, der nød gavn af de industrielle foretagender, og det var følgelig de lokale enheder, der burde støtte a-kasserne. Kommunekasserne kunne foretage en lokal bedømmelse af understøttelsens størrelse, mente man i Venstre.¹⁶

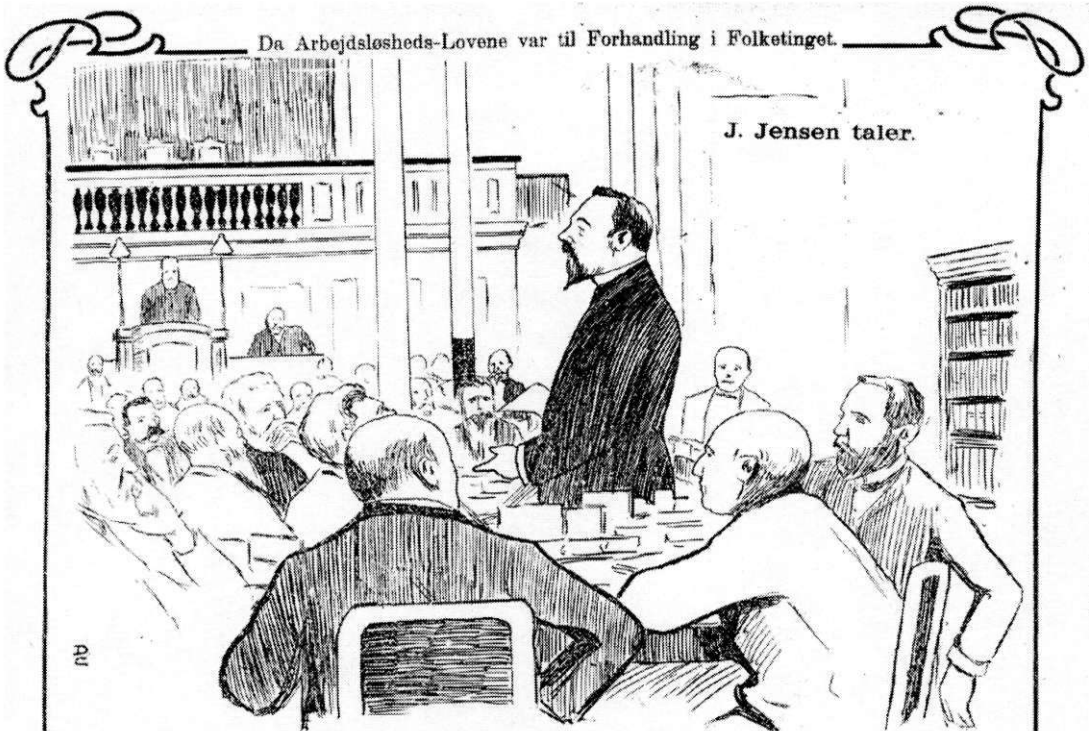
Umiddelbart kunne Venstregeringen kun tilslutte sig et statsligt engangstilskud til De frie Fattiggasser, men til gengæld kom sagen om statstilskud til realitetsbehandling - på initiativ af Socialdemokratiet og Højre - i den kommission, der skulle behandle spørgsmål om invaliditets- og aldersdomsforsikring. Foråret 1906 udsendte man herfra et forslag til lov om anerkendte a-kasser, hvorefter der skulle afsættes mindst 250.000 årligt i statsstøtte. Socialdemokraterne måtte acceptere en formel adskillelse mellem a-kasse og fagforening.

Men hvad var der sket? Hvorfor kom kravet om offentlig støtte til de arbejdsløse overhovedet frem på den politiske dagsorden? Forklaringen skal søges i de afklarede magtforhold efter 1899 og 1901.

Fremtiden tilhørte fortsat gårdejerne - de sad på det meste af jorden, men gruppen under godsejerne favnede vidt. På det politiske plan udkrystalliserede sig forskellige Venstregrupperinger, som hæmmede det regerende Venstres evne til at tage politisk initiativ. Det gamle Højre og godsejerne var på tilbagegang, men til gengæld var et nyt Højre forankret i industrikapitalens interesser så småt ved at vinde frem, et Højre der i konkurrence med Venstre søgte at formulere en bred middelstandspolitik og en socialpolitik, der var et udslag af konservatismens organisme opfattelse.

Det var industrialiseringsbølgens ekspansion fra midten af 1890'erne og den tiltagende organisering i arbejderklassen, der skabte forudsætninger for nye politiske problemstillinger og prioriteringer. Arbejder og kapitalejer havde efter sværdslaget i 1899 indgået Sep-

Da Arbejdsløsheds-Lovene var til Forhandling i Folketinget.

Ugen, der gik.

Mel: Og kender I Didalun Madsen.

Og kender I *Nielsen-Jensen*,
han gi'r Skoleborn paa Pødeksten,
han er en gruelig vittig Hund,
Visdommen flyder af hans Mund,
dingelinge linge linge hop, Hurra,
Moderationen stak han fra,
for at ha' Skjoldelev i Fred
tog han den paa anden Led.

Socialisterne er maliciøse,
ved Debatten om Arbejdsløse
laver de Føst med den Per Degn,
for han gik nemlig over Streg'n,
snakket' vidt og bredt, han har et rædsomt Mod,
stod og roded' for at finde Ordets Rod,
som han begrib'ligvis ej fandt,
det er s'gu baade vist og sandt.

Han raadede til at spare,
for Driven vi sku' os vare,
ikke til „Onkel“ gaa, fy føj,
med vores fine Sommertej,
og naar der saa gennem flere Aar var spart,
aa, saa ku' vi faa det overmaade rart,
saa var der ingen Ting i Vøj'n,
mente den kloge Jexen Degn.

De' er af Degnens, vi skal ha' de',
for alle vi andre vi ka'tte,
overfor Jexen hver Økonom
kun er en ussel lille Gnom,
men jeg synes kun, at det er trist, i Fald
næste Valg en saadan Herre ej faar Kald,
men faldt i Skjoldelev, det Skrog,
Herre du milde, Jesses dog!

Vær' arvaagne.

I Præsster, drikk, hvis det passer Jer,
Vin i en hygg'lig Bodega,
men pas, at I aldrig gassor Jer
li'som en omtalt Kollega!

Indhyld Jer i Kyskhedens Klædebon,
men ser I en fremmed Mands Datter
saa husk, at Aanden er rødebon
men Kedet ofte — til Latter.

Det socialdemokratiske, satiriske tidsskrift *Ravnen*, bragte 14. december 1902 denne kommentar til Folketingets forhandlinger om arbejdsløshedslovene. Det er formanden for DDSF, daværende LO, maler Jens Jensen, der taler i Djalmar Christoffersens streg.

temberforliget, hvor arbejdsgiverne fik stadfæstet en centralisering af aftalesystemet og besværliggjort lokale arbejdskampe. Arbejdernes organisationer blev til gengæld anerkendt på systemets betingelser. For arbejdsgiverne handlede det nu om at udnytte de gode muligheder for fortsat industriel vækst og parallelt hermed udbygge klassekampens retlig-gørelse.

Der skulle etableres arbejdsro.

I 1902 argumenterede højremanden J. Schovelin for et nyt fremtidens konservative parti, der satte social retfærdighed i centrum - uden at antaste de fundamentale rettigheder, som tilhørte besiddelsens mænd. Schovelin ville, at socialismens retfærdige sociale program skulle indføjes i konservatismens magtorden og dermed trænge de to klassepolitiske partier Venstre og Socialdemokratiet i baggrunden. Et af disse retfærdige krav var kriseforsikring, altså arbejdsløshedsforsikring.¹⁷ Højrebladet sluttede op om J. Schovelin og ikke mindst det aktuelle reformkrav kriseforsikring. Bladet konkluderede:

"Vi er aldeles enig med forfatteren..i den store betydning reformen vil have for samfundets rolige udvikling, og at den derfor nødvendigvis bør støttes på det kraftigste fra konservativ side".¹⁸

Nødvendigvis og på det kraftigste, skrev Højres organ. Man tænkte fremad.

Tilbage stod et afventende Venstre, der lidt efter lidt tilpassede sig kompromisset mellem Socialdemokratiet og Højre i kommissionsarbejdet. Efteråret 1905 pointerede Venstrereformpartiets Thomas Larsen, at loven om statsanerkendte a-kasser skulle være en forsøgslov gældende for fem år, men udtrykte i øvrigt en positiv holdning til hele sagen. Arbejdsgivernes Niels Andersens ønskede loven realiseret så hurtigt som muligt.¹⁹

Efter valget foråret 1906, hvor Venstrereformpartiet gik markant tilbage, Højre en smule frem og Socialdemokratiet erobrede hele 8 mandater, var alle stene ryddet af veje. Venstre fremlagde af egen drift kommissio-

nens indstilling. Sagen gik hurtigt og smertefrit gennem såvel Folketing som Landsting.

Magtbalancen var tippet til gunst for Socialdemokratiets ti år gamle forslag om statstøtte til de arbejdsløse.²⁰ Med udgangspunkt i klassekompromisset af 1899, den industrielle vækst og den stigende opbakning omkring arbejderbevægelsen, satte Højre sig i bevægelse. På det politiske plan opstod der konkurrence med Venstre om et behersket socialt program, der også kunne indfange middelstanden og dermed styrke Højres sociale basis.²¹ Såvel den økonomiske som politiske udvikling befordrede Højres politiske nyorientering.

Det var hverken højrekrafter eller liberale krafter, der af sig selv skabte en af grundpillerne i den danske model. Loven om statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser var et element i en serie af klassekompromisser i et forholdsvis differentieret klassesamfund, hvor arbejderbevægelsen skubbede på, og et virksomt Højre indføjede sin sociale etik i en strategisk tænkning. I sidste instans var det truslen om en mere og mere magtfuld arbejderklasse kædet sammen med den industrielle højkonjunkturs perspektiver, der fik Højre til at tænke sammenhængende og langsigtet.²²

Noter

1. Pierson, Christopher: Beyond the Welfare State, Cambridge 1991 s. 35.
Se også Gosta Esping Andersen: The Three Worlds of Welfare Capitalism, Cambridge 1990.
2. Levine, Daniel: Conservatism and Tradition in Danish Social Welfare Legislation, 1890-1933. A Comparative View in: Comparative Studies in Society and History 20,1, 1978.
3. Baldwin, Peter: The Politics of Social Solidarity, Cambridge 1990.
4. Knudsen, Tim: Den danske stat i Europa, København 1993 s. 113.
5. Social-Demokraten 21.marts 1907.
6. Forslag til lov om anerkendte arbejdsløsheds-kasser, 1906. Her findes en redegørelse for udenlandske vedtagelser angående a-kasser.
7. Jesper Due og Jørgen Steen Madsen: Kampen om arbejdsløsheds lovgivningen, Københavns Universitets Institut for kultursociologi, 1978 s. 51-88. Forfattere har siden foretaget et fundamentalt teoretisk. I

deres seneste arbejde er overenskomstsystemet, arbejdsmarkedets institutionalisering, udgangspunktet for forståelse af de økonomisk-politiske liv jfr. Jesper Due, Jørgen Steen Madsen, Carsten Strøby Jensen: Den danske model, En historisk sociologisk analyse af det kollektive aftalesystem, København 1993.

8. Iver Hornemann Møller: Klassekamp og sociallovgivning 1850-1970, København 1981 s. 74f.

9. Kritik af Hornemann Møller findes hos Per Jensen: Socialpolitik mellem selvforvaltning og stat i: Kurasje nr. 38 s. 69-86.

10. Se f.eks. Horsens Social-Demokrat 2. og 22. maj 1907. De Samvirkende Fagforbund (udg.): Under Samvirkets Flag, København 1948 s. 459 betoner Socialdemokratiets vedholden de indsats for sagen. Oluf Bertolt, Ernst Christiansen, Poul Hansen: En bygning vi rejser, København 1954 ser ligeledes loven som et udslag af Socialdemokratiets aktivitet. Ingen af de nævnte fremstillinger berører dog 1907-loven nævneværdigt.

11. K. Philip: Staten og fattigdommen, København 1947 s. 64.

12. Niels Thomsen: Industri, stat og samfund 1870-1939, København 1991 s. 150.

13. Splittelsen i arbejdsgiverkredse behandles bl.a. hos Henrik Fode: Snedkermester, overretssagfører Rostrop i: Finn H. Lauridsen (red.): Festskrift til Vagn Dybdahl, Århus 1987.

14. RT FF 1896-97 sp. 5558, sp. 5570-74.

15. RT A 1902-03 sp. 3833-38. Samme A 1903-04 sp. 2569- 76. Arbejdsgiveren 15. april 1903. Højrebladet 10. oktober 1902.

16. RT FF 1902-03 sp. 4972-90.

17. Jul. Schovelin: Socialismen og fremtidens konservative parti i: Dansk Tidsskrift 1902 s. 677-693.

18. Højrebladet 10. oktober 1902.

19. RT FF 1905-06 sp. 1617-19, 2406-18.

20. I 1895 fik Socialdemokratiet 11,2% af de store partiers stemmetal, i 1901 18,7%, i 1903 22,6%, i 1906 25,2% jfr. Walter Galenson: Arbejder og arbejdsgiver i Danmark, København 1955 s. 74.

21. Højre var løst organiseret og spændte over mange personlige synspunkter. Først efteråret 1907 fremkom Højres delegeret møde med en mere markant social-politisk udtalelse, der omfattede middelstanden på land og i by jfr. delegeretmøde 20.-21. november 1907 i Højres Arkiv A. 1.6, Rigsarkivet. I a-kasse-spørgsmålet tegnede sig dog på et ret tidligt tids punkt en kerne med P. Rasmussen, N. Andersen og J. Schovelin i spidsen, der forfægtede en positiv holdning til sagens fremme.

22. Ian Gough: The Political Economy of The Welfare State, London 1979 drøfter på et mere teoretisk plan sammenhængen mellem arbejderbevægelsens vækst og borgerskabets reaktioner med henblik på at kaste lys over velfærdsstatens oprindelse.

Forkortelser

RT: Rigsdagstidende

FF: Folketingets Forhandlinger

Abstract

Kolstrup, Søren: The State Approved Unemployment Insurance Funds Act: a Class Compromise with the Labour Movement as the Prime Mover.

Arbejderhistorie 1/1995, p. 14-21

In the article, the author discusses the factors behind the Danish legislation on unemployment insurance funds subsidised and approved by the State of 1907. He rejects the thesis that Conservative and Liberal forces created the welfare legislation in 1907 on their own initiative.

He points out that the working class took the initiative and pressed for state intervention. Later, after 1899, the Conservative Party (Højre) took an interest in establishing rules for and implementing State approved funds to secure a stable labour market and production. The threat of a increasingly more powerful working-class caused factory owners and the Højre to turn their social ethics into a component of their strategy.

Søren Kolstrup

gymnasielærer, Hybenvej 21,
4930 Maribo, telf. 53 88 36 58.